

Motion till riksdagen 2018/19:1056

av **Isak From och Björn Wiechel (båda S)**

Kompetensförsörjning i arbetslivet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta generationsväxling i företag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa utbildningssystem för livslångt lärande och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka arbetstagarnas möjlighet till kompetensutveckling och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För oss socialdemokrater är rätten till ett arbete en av våra viktigaste frågor. För att nå full sysselsättning krävs investeringar i utbildning från unga år och in i vuxenlivet. Det kräver satsningar på vår gemensamma, generella välfärd, i hela landet, och det kräver en aktiv näringspolitik som får nya företag att skapas, växa och slå rot.

Sverige befinner sig i en högkonjunktur där många företag vill anställa samtidigt som konkurrensen om den bästa arbetskraften tilltar. Svenskt Näringslivs enkätundersökning visar att i Västerbotten har hela 44 procent av företagen var tvungna att avstå från order eller fått minskad försäljning, för att de inte har tillräckligt med anställda och rätt kompetenser. Hindren i näringslivet och på arbetsmarknaden påkallar insatser från politiken för att förbättra förutsättningarna.

Ibland sprids en bild om att svensk industri runtomkring i landet har det svårt att överleva i konkurrensen. Det är fel. Industrin står sig fortfarande mycket stark, och dess betydelse är stor inte bara för lokalsamhället utan för hela landet.

Därför är det viktigt att inte anamma en schablonbild där stad ställs mot land – ett tjänstesamhälle i storstäderna som växer medan småorternas industri tynar bort och landsbygden med den.

Sanningen är mer avancerad. I en nyligen publicerad rapport, ”Industrin under omvandlingstryck: Regional närvaro, klimatutmaningar och globaliseringskritik”, framtagen av ekonomen Mauro Gozzo, ordförande i Industrins ekonomiska råd, framgår att en stor del av de snabbast växande industriföretagen finns i de mindre regionerna.

Det handlar om företag som har vuxit med mer än 20 procent om året sedan finanskrisen. Över hälften av dessa snabbast växande industriföretag ligger i de medelstora eller minsta regionerna.

Samtidigt som den nya rapporten från Industrins ekonomiska råd lyfter landsbygdsfrågorna, presenterar tankesmedjan Global Utmaning idéskriften Ett Sverige där anställda äger. I högsta grad en brännande fråga för mindre orter där livskraftiga företag läggs ner på grund av att ägaren går i pension och ingen tar över.

Tiotusentals jobb, mestadels inom industrin, hotas om inte generationsväxlingen fungerar. Åtskilliga företag har redan slagit igen. En massdöd av familjeföretag pågår i det tysta utanför de stora städerna, konstaterar idéskriftens författare Sophie Nachemson-Ekwall. 55 000 småföretag står inför en generationsväxling med svårigheter att hitta köpare. Alltså vart fjärde företag med mer än 50 anställda.

Generationsväxlingen är en tickande sysselsättningsbomb. Ändå diskuteras den inte i tillräcklig utsträckning. Skriften från Global utmaning vill som titeln anger se ett Sverige där anställda äger. Men då måste lagar skrivas om. Och då måste det finnas möjlighet till utbildning och tillgång till lån och ett socialförsäkringssystem som stöttar omställningen från löntagare till delägare.

Sverige har inga så kallade rostbälten. För att det ska fortsätta gälla, kan en fungerande generationsväxling betraktas som en rostskyddsbehandling av Industrisverige.

Kompetensförsörjningsfrågan är en avgörande fråga för ett län som Västerbotten och en av de största utmaningarna för företagen. Många har svårt att rekrytera och Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät visar på att ett av fyra rekryteringsförsök misslyckas. Bristen finns i nästan alla branscher och yrken. För att människor ska kunna ta de jobb som finns behövs utbildning. Det är ingenting som löser sig med sänkta löner och otrygga anställningar. Därför behövs ett anställningsskydd som utformas både utifrån medarbetarnas trygghet och företagets möjligheter att hitta relevant kompetens. Många företag är också beroende av kompetens från andra länder. Därför är det viktigt att regelverket för arbetskraftsinvandringen inte onödigt försvåras av otydliga regelverk eller av överbelastade myndigheter som riskerar slå mot Sveriges och Västerbottens tillväxt och välbefinnande.

Utvecklingen inom industrin har de senaste åren varit positiv och mycket kraftig. Både nationellt och i Västerbotten. Exempelvis kommer Northvolts etablering av en batterifabrik i Skellefteå att innebära 2 000 nya jobb, och ytterligare 1 000-tals arbetstillfällen bedöms växa fram inom regionen. Nyligen meddelade skogsmaskinsföretaget Komatsu Forests att det gör en stor expansion i Umeå.

Sedan hösten 2014 har över 300 000 fler människor ett jobb att gå till i Sverige. Många av dessa är inom skolan eller vården, till följd av den socialdemokratiskt ledda regeringens satsningar. Det ser ut på motsvarande sätt i Västerbotten, där de politiska insatserna märks på arbetsmarknaden och i välfärden. Som bäst fungerar det när politiken hänger ihop lokalt och nationellt. Men samtidigt råder det brist på arbetskraft i åtta av tio yrken.

Västerbotten har enligt Arbetsförmedlingens månadsvisa statistik hösten 2018 Sveriges näst lägsta arbetslöshet. Det är inte en slump att det ser så bra ut för vårt län i dessa undersökningar. I Västerbotten tar vi vara på alla våra styrkor. Vi är ett kunskapslän, vi har en utvecklad industri, vi satsar på välfärden och vi tror på varandra. Vi behöver nu skapa möjligheter att kompetensutvecklas i arbetslivet, fler behöver

kunna känna att det finns möjligheter att gå mellan arbete och utbildning utan att äventyra anställning eller den privata ekonomin.

Det är viktigt att fortsätta bygga ut vuxenutbildningen. Socialdemokraterna satsar därför på utbildning, med över 90 000 platser, på yrkeshögskolor, yrkesvux och utbyggd lärarutbildning. Till detta har regeringen infört 11 000 extratjänster i välfärden, något som hjälper till att få ner arbetslösheten samtidigt som vi får fler händer som hjälper till. Vi har nu stora möjligheter att öka tillväxten och säkerställa utvecklingen genom att satsa på utbildning.

Nu är det viktigt att regeringen tar nästa steg och att vi skapar en god utveckling där vi gemensamt med arbetslivet, facken, företagen och offentlig sektor är med och bygger starkare kompetensförsörjning utifrån regionernas förutsättningar.

Det är mycket angeläget att Sverige har effektiva system för livslångt lärande. Det är möjligheten till fördjupning och specialistkunskap i kombination med system för yrkesväxling som kortar vägen till arbete. Utbildningskedjan är inte starkare än sin svagaste länk. Det krävs åtgärder i hela kedjan, från grundskolan till högre utbildning. Arbetstagarnas möjlighet till lärande på arbetsmarknaden måste öka och möjligheten att pröva sina vingar i nya sektorer på arbetsmarknaden behöver bättras.

Isak From (S)

Björn Wiechel (S)